

SAKSFRAMLEGG

Tilsynet for små avløpsanlegg - Revisjon av lokale forskrifter

Utvalgssak	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	23.04.2026
	Kommunestyre	21.05.2026

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til kommunestyret:

1. Dagens forskrift om utslipp av sanitært avløpsvann (FOR-2018-06-14-1007) trekkes tilbake.
2. Forslag til ny, lokal slamtømmeforskrift for mindre avløpsanlegg vedtas. Forskriften skal sikre en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av septikslam. Ny forskrift erstatter tidligere tømmeforskrift (FOR-2018-06-14-1005)

Begrunnelse:

Målet med revisjonen er å oppdatere forskriftsbestemmelser, vilkår og rutiner for oppfølging av små avløpsanlegg, tilpasset teknologiutvikling og nasjonale veiledninger. Følgende endringer foreslås:

- Forskrift om utslipp trekkes tilbake og erstattes med veiledning (vedlegg 1). Forurensningsforskriften kapittel 12 gjelder uansett.
- Tømmeforskrift revideres (vedlegg 2).
- Gebyrforskrift beholdes uendret. Denne er allerede likelydende for samarbeidskommunene. Endringene har vært på offentlig høring i perioden 15.09 2025 - 20.11.2025 (vedlegg 3).

Informasjon om vertskommunesamarbeidet finnes på nettsidene:

<https://www.lier.kommune.no/teknisk-og-eiendom/tilsyn-smaa-avlopsanlegg/>

Saksopplysninger:

1. Bakgrunnen for at saken fremmes for behandling

På grunn av kommunereformen og endring i hvilke kommuner som deltar i vertskommunesamarbeidet, er det ikke lenger likelydende lokale forskrifter i samarbeidskommunene. Hole kommune har forskjellige formuleringer fra de andre kommunene. I sammenslåtte Holmestrand kommune gjelder to ulike forskrifter i ulike deler av samme kommune. Tilsynskontoret ser det svært ønskelig med likelydende forskrifter for alle samarbeidskommuner, da dette gir mest mulig likebehandling på tvers av kommunegrensene og raskere saksbehandling for anleggseierne.

Formannskapet i Krødsherad vedtok høring på revisjon av lokale forskrifter i sak PS 34/2025. Etter at alle samarbeidskommunene hadde gjort samme vedtak, ble endringsforslagene ble lagt ut til høring i perioden 15.09 2025 - 20.11.2025. Alle eiere av små avløpsanlegg fikk eget brev om dette, i tillegg ble det annonsert på nettsidene og digitale annonser i Amedia.

Det kom ingen innspill til revisjon av tømmeforskriften eller tilbaketrekking av forskrift om utslipp, mens det kom inn totalt seks innspill til veilederen som foreslås benyttet i stedet for lokal forskrift om utslipp (vedlegg 3). Innspillene ga grunnlag for én endring i veilederen, ved at følgende tekst ble tatt inn:

«Overskuddsvæske fra biologiske toaletter og komposteringstanker må samles opp i kanner og fraktes bort. Slik overskuddsvæske skal ikke slippes ut eller tømmes i terrenget, og den skal heller ikke ledes til renseløsning hvis ikke dette er spesifikt tillatt i utslippstillatelse.»
Siden løsningen er lite vanlig i vårt område, vurderes det at tilføyelsen ikke utløser behov for noen ny høringsprosess.

Resterende tekst i dette saksfremlegget er likt som i saken om å legge endringsforslagene til offentlig høring, dvs. sak PS 34/2025.

2. Beskrivelse av nå-situasjon og behov for endring

Sammen med bestemmelser i forurensningsloven og forurensningsforskriften kap. 11 og 12, danner de lokale forskriftene grunnlaget for Tilsynskontorets behandling av nye utslippstillatelser, krav til utbedring eller sanering av eldre avløpsanlegg og administrasjon av tømmeordningen for avløpsslam. Norsk Vann (nasjonal interesseorganisasjon for vannbransjen) sin Rapport 267/2022, «Veiledning for å utarbeide kommunale forskrifter om avløp», er lagt til grunn for gjennomgang av bestemmelsene i de lokale forskriftene. Tilsynet for små avløpsanlegg har sammen med vannområdene i Østfold også hatt direkte dialog med jurister hos Miljødirektoratet, Norsk Vann og Statsforvalteren til hjelp i dette arbeidet.

Veiledningen legges ved i denne saken for å vise hva lokal forskrift erstattes med, men det foreslås ikke politisk vedtak på selve veiledningen. Det er ikke vanlig med politiske vedtak for denne typen veiledning, og den vil kunne endres administrativt dersom man senere ser behov for dette, f.eks. ved endrede bestemmelser i kommuneplan eller nye tekniske renseløsninger. Eventuelle framtidige endringer i forvaltningspraksis som gir eller fratrar anleggseiere muligheter eller rettigheter, vil uansett fremmes for politisk behandling.

Begrunnelse for å trekke tilbake lokal forskrift om utslipp

Forurensningsforskriften § 12-6 åpner for at kommunen kan erstatte kravene til avløpsnett, renseeffekt, dokumentasjon av rensegrad, utslippssted, lukt og utformingen og driften av renseanlegget (§ 12-7 til § 12-13) hvis det er nødvendig ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Miljødirektoratet har vurdert at standardkravene i forurensningsforskriftens kapittel 12 normalt vil være tilstrekkelige for å ivareta miljøhensyn og brukerinteresser og at det ikke er hensiktsmessig å lage lokale forskrifter med mindre avvik fra de nasjonale standardkravene. Miljødirektoratet anbefaler at kommunene i stedet fokuserer på å utarbeide lokalt tilpasset veiledning til regelverket. De viser til at kommunen kan fastsette strengere krav i den enkelte utslippstillatelse, dersom det foreligger spesielle lokale forhold.

Norsk Vanns Rapport 267/2022 påpeker at flere norske kommuner de siste årene har vedtatt «freidige forskrifter» hvor bestemmelsene ikke har tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag i den nasjonale forurensningsforskriften. Norsk Vann anbefaler sine medlemskommuner å basere seg på den nasjonale forurensningsforskriften, kombinert med veiledning eller retningslinje.

Det har skjedd en vesentlig utvikling de siste årene med hensyn på både tekniske renseløsninger og rutiner for drift og vedlikehold. En del bestemmelser i de lokale forskriftene om utslipp er derfor ikke lenger relevante.

Begrunnelse for bestemmelsene i veiledning

Forutsatt at lokal forskrift om utslipp trekkes tilbake, anses det hensiktsmessig å følge anbefalingene fra jurister i Miljødirektoratet og Norsk Vann ved å utforme en veiledning. Veiledningen supplerer og presiserer kravene i forurensningsforskriften kapittel 12. Målet med veiledningen er å gi en forutsigbarhet om vilkår som settes i enkeltvedtak om utslippstillatelse. På den måten kan anleggseier i samarbeid med prosjekterende fagkyndig firma slippe unødig arbeid med å sette seg inn i hva som kreves for å få en utslippstillatelse. I tillegg til å sikre likebehandling, forventes veiledningen også å gi raskere saksbehandling.

De fleste forhold i veiledningen er i samsvar med dagens praksis, og innføring av veiledningen anses derfor å ha liten praktisk konsekvens utover bedre forutsigbarhet, likebehandling og raskere saksbehandling. Enkelte kan imidlertid oppleve kravet om service som noe mer omfattende enn tidligere. Norsk Vann anbefaler i sin rapport 257/2020 Etablering og drift av mindre avløpsanlegg punkt 7.7.1. at kravet om serviceavtale skal gjelde for alle typer avløpsanlegg. Serviceavtale og kompetanse i serviceleddet er en viktig forutsetning for at anlegget skal fungere som forutsatt i utslippstillatelsen. Det kan fort bli kostbart for miljøet og huseieren dersom et avløpsanlegg ikke har tilstrekkelig drift og vedlikehold. Norsk Vann mener derfor at når kommunen er tydelig på krav til service, vil dette være en gevinst for huseier og for miljøet.

Begrunnelse for endring i tømmeformskriften

Kommunen plikter gjennom forurensningsloven § 26 jf. §§ 30 og 34 å sørge for tømning av avløpslam (avfall) fra alle typer private avløpsanlegg, med en eller flere tanker for oppsamling og/eller rensing av avløpsvann, f.eks. tette tanker for toalettavløp, minirensesanlegg og slamavskillere. Kommunens hjemmel til lokal slamtømmeforskrift er den samme som for husholdningsrenovasjon.

Etter forurensningsloven § 34 første ledd skal kommunen fastsette gebyrer til dekning av sine kostnader til innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll m.v. Det er derfor ikke frivillig for kommunen å kreve gebyr for tømning av slam. Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. Kommunen kan selv velge om det er behov for å fastsette forskrift for å fastsette gebyr eller om de vil beregne og fastsette gebyret for den enkelte mottaker av tømningen i enkeltvedtak. Normalt vil det være tidsbesparende og skape bedre forutsigbarhet for innbyggerne når kommunen fastsetter regler om beregningen av gebyret i forskrift.

Kommunedirektøren vurderer at det er nødvendig med lokal slamtømmeforskrift for å gjøre renovasjonsordningen enkel og forutsigbar. Det er også ønskelig med likelydende forskrift i de syv kommunene i vertskommunesamarbeidet.

3. Alternativer/ Handlingsrom

Alternativer til lokal forskrift

Kommunen kan velge å benytte ulike virkemidler i sin myndighetsutøvelse. Tabellen under er hentet fra Norsk Vanns Rapport 267/2022.

	Retter seg mot	Bindende for de den rettes seg mot	Kan saksbehandler dispensere	Klageadgang
Forskrift	Ubestemt antall eller krets av personer	Ja	Hvis forskriften åpner for det	Nei
Enkeltvedtak	En eller flere bestemte personer	Ja	Hvis forskriften åpner for det	Ja
Intern retningslinje	Den interne saksbehandlingen	Nei. Skal bl.a. sikre forutberegnelighet og at saksbehandlere ikke driver usaklig forskjellsbehandling	Ja, men må ikke innebære usaklig forskjellsbehandling	Nei
Veiledning	Den som forurenses og de som bistår denne	Nei	Ja, men må ikke innebære usaklig forskjellsbehandling	Nei
Planbestemmelser	Bruken av arealet i området på kartet	Ja, for nye tiltak	Ja, hvis vilkårene er oppfylt	Nei

Når det gjelder bestemmelser om utslipp, vurderes lokal forskrift lite hensiktsmessig, ettersom forskriftshjemmelen bare gir kommunen anledning til å bytte ut innholdet i bestemte krav i den sentrale forskriften. Bestemmelser om utslipp er potensielt mer inngripende på anleggseiers

handlefrihet og økonomi, sammenliknet med bestemmelser om slamtømming. Det oppfattes derfor riktig at bestemmelser om utslipp gjøres som enkeltvedtak med tilhørende klageadgang. Det foreslås derfor å kun bruke bestemmelsene i den nasjonale forurensningsforskriften supplert med en veiledning.

I tømmevorskriften er kommunen gitt en vid forskriftshjemmel for å regulere tømning av slam etter forurensningsloven § 30, jf. § 26. Det anses tidsbesparende og forutsigbart å fastsette bestemmelser om bl.a. tømmehyppighet, tilrettelegging for tømning og gebyr som forskrift i stedet for enkeltvedtak.

4. Forholdet til overordnede planer/ strategier

Kommunedirektøren kan ikke se at forslaget til endring av lokal forskrift om utslipp og slamtømming vil påvirke overordnede planer som

- strategien for opprydding av avløp i spredt bebyggelse
- hovedplaner for vann og avløp
- kommuneplan
- eventuelle andre planer.

Kommuneplanbestemmelser om små avløpsanlegg blir ikke nødvendigvis ivaretatt i veiledningen, og samarbeidskommunene oppfordres fortsatt til å ha med egne bestemmelser om små avløpsanlegg i sine kommuneplaner.

5. Konsekvenser

Økonomiske konsekvenser

Endringsforslagene presiserer dagens praksis, og anses ikke å ha vesentlige praktiske eller økonomiske konsekvenser for anleggseiere.

Andre konsekvenser

Oppdaterte og likelydende forskrifter og veiledning sikrer likebehandling på tvers av kommunegrensene i vertskommunesamarbeidet, raskere saksbehandling for anleggseierne, og dermed bedre miljøgevinst.

Kommunedirektørens vurdering:

Endringsforslaget er i henhold til anbefalinger fra bl.a. Miljødirektoratet og Norsk Vann (nasjonal interesseorganisasjon for vannbransjen). I tillegg vil oppdaterte og likelydende forskrifter og veiledning forenkle og effektivisere Tilsynet for små avløpsanlegg sitt arbeid.

Vedlegg

- 1 Vedlegg 1 - Veiledning om krav til utslipp fra små avløpsanlegg
- 2 Vedlegg 2 - Endringsforslag lokal forskrift om slamtømming
- 3 Vedlegg 3 - Oppsummering av innkomne innspill med kommentarer

